

РОЗДІЛ III

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336:330

Карлін Микола,
доктор економічних наук, професор,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
професор кафедри фінансів
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0002-1421-1066
e-mail: karlin.lutsk@gmail.com,

Миронюк Сергій,
аспірант кафедри фінансів
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк; ORCID ID
e-mail: zapchastvsem@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-48-54>

ФІНАНСИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ПОБУДОВИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

В статті обґрунтовується необхідність використання можливостей публічно-приватного партнерства для «зеленої» розбудови України. Нестача бюджетних коштів у держави та органів місцевого самоврядування за умов воєнного стану в Україні зумовлює пошук нових джерел коштів для побудови «зеленої» економіки відповідно до вимог ЄС, оскільки наша країна отримала статус кандидата на вступ до цієї організації. Все це вимагає активнішого застосування в Україні фінансів публічно-приватного партнерства, зміст яких поки не є до кінця з'ясованим. В статті також досліджуються види, форми та суб'єкти публічно-приватного партнерства та досвід їх використання у демократичних країнах світу.

Ключові слова: види, форми та суб'єкти публічно-приватного партнерства, «зелена» економіка, «зелені» інвестиції, Європейський Союз, Україна.

Karlin Mykola,
doctor of economic sciences, professor,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Professor of the Department of Finance
Lutsk

Myroniuk Serhii,
PhD's degree student specialty 072 Finance, banking and insurance
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk

FINANCE OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS AN IMPORTANT DIRECTION OF BUILDING A “GREEN” ECONOMY IN UKRAINE

The article substantiates the need to use the possibilities of public-private partnership for the “green” development of Ukraine. The purpose of the study is to determine the features of the use of “green” investments in the implementation of public-private partnership projects at all levels of management. In accordance with the goal, the following tasks are set: to find out the structure of “green” investments and their role in the implementation of public-private partnership projects in wartime; explore the types, forms and subjects of public-private partnership in modern conditions; analyze possible risks of international “green” investment in public-private partnership projects in Ukraine during the reconstruction period; identify the existing problems in the use of such forms of public-private partnership in Ukraine as rent and concession for the development of the “green” economy and possible ways to solve them, taking into account the experience of the EU countries.

In today’s conditions in Ukraine, local self-government bodies, as well as their associations, began to play an increasing role in the process of building a “green” economy. In addition, some democratic countries, which are leaders in the use of “green” investments in the EU, began to help actively Ukraine financially. Analyses of the experience of their use of public-private partnership projects will allow our country to achieve quickly the standards of the Green European Course, since Ukraine has received the status of a candidate for joining the European Union.

The expansion of the subjects of public-private partnership requires the creation of the proper conditions for them by the state, which will enable Ukraine to increase significantly “green” investments for the reconstruction of the country. Therefore, it is important to study the experience of stimulating the EU countries “green” projects of public-private partnership in various spheres of the economy, use the best of it in Ukraine.

Keywords: Types, forms, subjects, public-private partnership, “green” economy, “green” investments, European Union /EU/, Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними проблемами. У міжнародних документах щодо сталого розвитку в останні роки все більше уваги приділяється функціонуванню «зеленої» економіки та пошуку фінансових джерел для цього. Нестача бюджетних коштів у нашої держави та органів місцевого самоврядування за умов воєнного стану в Україні зумовлює пошук додаткових коштів для побудови «зеленої» економіки відповідно до вимог ЄС, оскільки наша країна отримала статус кандидата на вступ до цієї організації. Все це вимагає активнішого застосування фінансів публічно-приватного партнерства, види і форми якого до сьогодні до кінця не з'ясовані. Необхідно також уточнити перелік суб'єктів фінансів публічно-приватного партнерства, оскільки в умовах війни Росії проти України їх кількість значно розширилася за рахунок надання коштів на відбудову нашої країни від демократичних держав, міжнародних фінансових організацій та фондів, благодійних та церковних організацій, відомих діячів культури, мистецтва та спорту тощо. Їх особливістю є те, що значна частина цих коштів надається у формі «зелених» інвестицій, які в Україні необхідно відповідним чином використовувати, не допускаючи їх розкрадання.

Розширення суб'єктів приватно-публічного партнерства дасть можливість Україні суттєво збільшити «зелені» інвестиції для відбудови країни. При цьому треба враховувати той факт, що особливістю публічно-приватного партнерства є те, що інвестор бере під власний контроль державний чи муніципальний актив, буде його або реконструює наявний об'єкт до належного стану, підтримує та розвиває його протягом тривалого часу, одночасно заробляючи на ньому. Після чого актив повертається державі чи громаді, але при цьому важливо забезпечити його повернення у задовільному стані, щоб він функціонував, не порушуючи умови сталого розвитку, що не завжди відбувається у нашій країні.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок в дослідження впливу «зелених» інвестицій для забезпечення розвитку «зеленої» економіки внесли такі зарубіжні та українські вчені та експерти, як: Є. Барбієр, М. Буркинський, Е. Вайцзеккер, О. Веклич, Т. Галушкіна, К. Гедегорт, А. Даниляк, А. Камерон, Л. Козарезенко, В. Кравців, Н. Крафтс, А. Маркандіа, Д. Піарс, К. Стюарт, Дж. Сьєберт, Ю. Туниця, Дж. Фарлей, М. Хвесик та інші. Разом з тим, в їх роботах поки не здійснена систематизація «зелених» інвестиційних інструментів. Також

недостатня увага приділяється ролі публічно-приватного партнерства у залученні «зелених» інвестицій для відбудови економіки нашої країни. У значній мірі це пов'язано з тим, що фінанси публічно-приватного партнерства поки неналежним чином аналізуються в українській науковій літературі, хоча на увагу заслуговують праці таких вчених, як: І. Біла, І. Запатріна, О. Зибарева, С. Єгоричева, М. Лахижа, В. Мостовий, П. Шилепницький та інших.

Досить часто використання «зелених» інвестицій при реалізації проєктів публічно-приватного партнерства в Україні носить тимчасовий характер, а відповідні дії окремих країн та міжнародних фінансових організацій з використання «зелених» інвестицій у нашій країні не координуються належним чином між собою. Крім того, поки недостатньо аналізується вплив «зелених» інвестицій на створення «зелених» робочих місць та на вирішення інших екологічних проблем відбудови України після закінчення війни з Росією.

Мета та завдання дослідження. Все вище сказане говорить про необхідність визначення змісту такої складової «зелених» фінансів як «зелені» інвестиції, їх структури та особливостей їх використання при реалізації проєктів публічно-приватного партнерства на всіх рівнях управління. У відповідності до зазначеної мети важливо вирішити наступні завдання: з'ясувати суть та структуру «зелених» інвестицій та їх роль у реалізації проєктів публічно-приватного партнерства у воєнний час та в період відбудови; з'ясувати види, форми та суб'єкти публічно-приватного партнерства в сучасних умовах; дослідити можливі ризики міжнародного «зеленого» інвестування в проєкти публічно-приватного партнерства в Україні у відбудовний період; виявити існуючі проблеми у використанні таких форм публічно-приватного партнерства в Україні як оренда і концесія для забезпечення розвитку «зеленої» економіки та можливі шляхи їх вирішення з урахуванням досвіду провідних країн світу, насамперед країн ЄС.

Виклад основного матеріалу. Багато країн світу в останні десятиліття починає все активніше використовувати «зелені» інвестиції, що вимагає додаткових публічних коштів від держави та органів місцевого самоврядування на реалізацію подібних «зелених» проєктів. «Зелене» фінансування слід розуміти як фінансування інвестицій, які забезпечують збереження навколишнього середовища, а в ширшому значенні націлені на сталий розвиток. Важливою складовою «зелених» фінансів виступають «зелені» інвестиції. У загальному вигляді «зелені» інвестиції – це кошти міжнародних кліматичних фондів (передусім Зеленого кліматичного фонду, кошти фондів ЄС, інших міжнародних організацій), бюджетні кошти окремих держав та їх регіонів і окремих громад, а також кошти окремих підприємств та громадян, які використовуються на збереження і поліпшення навколишнього середовища та клімату на планеті.

Війна Росії проти України практично зупинила зарубіжні інвестиції до нашої країни, в тому числі й на реалізацію «зелених» проєктів, що змушує українську владу шукати нові джерела подібних інвестицій. В цьому плані заслуговують на увагу можливості публічно-приватного партнерства, фінансові ресурси якого в Україні поки недооцінюють. У певній мірі це пов'язано з тим, що проєкти публічно-приватного партнерства у нашій країні (як й в інших країнах) носять ризиковий характер, а частина з них не виконується. Крім того, треба враховувати, що більшість країн світу, зокрема й Україна, знаходиться лише на першому етапі формування публічно-приватного партнерства [1]. Тому для зменшення ризиків приватних інвесторів при вкладенні коштів у проєкти публічно-приватного партнерства необхідна їх державна підтримка. Натомість, в Україні така підтримка надається лише в тому разі, якщо подібний проєкт є дуже потрібним для суспільства, його реалізація призводить до значного поліпшення якості життя населення на певній території, але цей проєкт ніколи не зможе окупитися у разі його реалізації на комерційних умовах [2]. Зрозуміло, що подібний підхід до державної підтримки проєктів публічно-приватного партнерства не захоочує внутрішніх інвесторів до їх реалізації, не кажучи вже про зарубіжних інвесторів, які не прийдуть до України під час війни без належного страхування своїх інвестицій.

Фінанси публічно-приватного партнерства є важливою ланкою фінансової системи України, що поки недооцінюється як в теоретичному, так й в практичному плані. Вони досить часто ототожнюються з фінансами державно-приватного партнерства, що, на наш погляд, не відповідає сучасним підходам до нього, оскільки після проведення реформи адміністративно-територіального устрою в Україні все більшу роль в процесі побудови «зеленої» економіки почали відігравати фінанси органів місцевого

самоврядування, які отримали додаткові фінансові кошти [3]. Особливо це стосується фінансування ними проєктів публічно-приватного партнерства щодо вирішення проблем переробки твердих побутових відходів, розвитку відновної енергетики та теплопостачання, енергозбереження тощо.

Публічно-правове партнерство розуміється як система взаємовідносин, що передбачає об'єднання фінансово-економічних зусиль держави і органів місцевого самоврядування та інвестора (як внутрішнього, так і зарубіжного) з розподілом ризиків, відповідальності та дивідендів при побудові (реконструкції) того чи іншого об'єкта інфраструктури. Інвестор бере під власний контроль державний чи муніципальний актив, будує його або реконструює наявний об'єкт до належного стану, підтримує та розвиває його протягом тривалого часу (зокрема, заробляє на ньому залежно від проєкту). Після чого актив повертається державі чи громаді [4]. Публічно-приватне партнерство, як правило, застосовується якщо держава чи орган місцевого самоврядування хоче реалізувати через приватного партнера важливий для громадян проєкт, на який у публічної влади не вистачає власних коштів. На умовах публічно-приватного партнерства зазвичай реалізують великі та довготривалі проєкти, або ж проєкти, що передбачають створення нового майна. Як правило, інвестор отримує суттєву частину коштів після успішного завершення проєкту, хоча це збільшує його ризики при такому партнерстві.

Українське законодавство визначає різні форми співпраці держави з приватними структурами: 1) договірні форми (договір концесії, угода про розподіл продукції, договір оренди); 2) організаційно-правова форма (насамперед щодо створення господарських організацій з участю у них держави тощо); 3) запровадження спеціального правового режиму для суб'єктів господарювання, які мають на меті втілення певних інвестиційно-інноваційних проєктів; 4) делегування приватним або змішаним організаціям, які створені за участю держави та приватних осіб, окремих функцій щодо регулювання певного виду господарських відносин. Всі ці форми в Україні використовуються з початку 90-х років ХХ століття, але не всі вони доказали свою ефективність. Згідно з даними центральних та місцевих органів виконавчої влади, в Україні станом на 01.01.2020 р. на засадах державно-приватного партнерства було укладено 187 договорів, з яких реалізуються 52 договори, а 135 договорів не виконуються. Зокрема, в оренду Фондом державного майна України (ФДМУ) можуть здаватися різні види об'єктів державного майна. Найбільші доходи ФДМУ отримує через великі контракти з водоканалами, ТЕЦ, шахтами, промисловими майданчиками в портах.

Раніше публічно-приватне партнерство в Україні розглядалося як державно-приватне партнерство, оскільки переважаюча доля власності знаходилася в руках держави, частину якої вона передавала в управління приватному інвестору. Останній не завжди належним чином виконував умови відповідного договору, доводячи орендований об'єкт в незадовільний стан. Тому держава була змушена дочасно розривати умови оренди з подібними приватними структурами. Після масової приватизації та проведення адміністративно-територіальної реформи кількість суб'єктів для такого партнерства суттєво розширилася, оскільки до них стали відноситися й органи місцевого самоврядування, й міжнародні фінансові організації, й приватні іноземні інвестори. Тому до видів публічно-приватного партнерства в сучасних умовах, на наш погляд, слід віднести: 1) державно-приватне партнерство; 2) державно-муніципально-приватне партнерство; 3) державно-муніципально-підприємницьке партнерство; 4) міжмуніципально-державно-приватне партнерство; 5) міжнародно-державно-приватне партнерство; 6) міжнародно-муніципально-приватне партнерство.

У багатьох країнах світу публічно-приватне партнерство активно розвивається передусім в комунальній сфері. Дещо в цьому плані вже робиться й в Україні. Одним із таких прикладів є партнерство у водокористуванні та водовідведенні. Так, одним із найбільших платників орендної плати є «Кривбасводоконал», який щомісячно сплачує до бюджету 2,5 млн грн. Підприємство орендує будівлі, споруди, огорожі, резервуари для води, дороги, лінії електропередач, трубопроводи та мережі водопостачання, каналізації, енергозабезпечення.

Загалом, Українська держава повинна створити належні умови для розвитку публічно-приватного партнерства в інфраструктурній сфері, яка є досить затратною для країни та органів місцевого самоврядування. Крім того, терміни окупності подібних проєктів займають багато часу, що відлякує від подібних проєктів приватних інвесторів. Тому Українська держава повинна максимально заохочувати вітчизняних бізнесменів у запровадженні передових практик країн Європейського Союзу

з розвитку комунальних підприємств у країнах ЄС. У певному сенсі це стосується запровадження «зелених» проєктів у сфері енергозберігаючих технологій, у розвитку відновної енергетики, у раціональному використанні твердих побутових відходів тощо. Причому, при розробці проєктів у сфері водопостачання, водовідведення, переробки сміття можна розраховувати на гранти ЄС, підготувавши відповідні проєкти. Важливо, щоб у реалізації цих проєктів брали участь й зацікавлені органи влади та підприємницькі структури із країн Європейського Союзу, що прискорить відносно швидко отримати фінансування з відповідних фондів ЄС.

Тривалий час в Україні найбільш популярною формою участі приватного сектора у розвитку інфраструктури була оренда у різних видах. Проте в умовах воєнного часу вона не завжди може бути ефективним заходом щодо відбудови тих чи інших об'єктів. Про це свідчить попередній досвід використання такої її форми як оренда з поліпшенням. Іншою формою державно-приватного партнерства виступає концесія, яка є цивілізованою формою оренди. В процесі реалізації концесійного проєкту інвестор за допомогою певного активу, взятого в концесію, надає ті чи інші послуги та регулярно сплачує державі чи органу місцевого самоврядування концесійний платіж. Проблемою є те, що при реалізації проєктів публічно-приватного партнерства інвестор отримує суттєву частину коштів після реалізації проєкту, що збільшує його ризики. Тому слід шукати нові форми взаємовигідних фінансових відносин держави, органів місцевого самоврядування з приватними структурами для відновлення насамперед соціальної інфраструктури. При цьому важливо залучати кошти не тільки приватних структур (як українських, так й зарубіжних), а також кошти органів місцевого самоврядування та їх об'єднань, які в результаті децентралізації отримали значні додаткові фінансові ресурси. Об'єднання таким чином фінансових ресурсів на місцях може стати суттєвим важелем прискорення першочергової відбудови об'єктів соціальної інфраструктури в умовах воєнного часу. У Верховній Раді України триває робота над законопроектом № 7508 з метою удосконалення механізму публічно-приватного партнерства. Зокрема, планується ввести спрощений порядок структурування та затвердження проєктів, пов'язаних відновленням об'єктів, пошкоджених внаслідок війни Росії проти України.

В оновленій Державній Стратегії регіонального розвитку до 2027 р. серед інших пріоритетів виділяється й такий, як розвиток міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Також запроваджено 4 функціональні типи територій: 1) території відновлення; 2) регіональні полюси зростання; 3) території з особливими умовами для розвитку; 4) території сталого розвитку. Наразі відповідною державною комісією вже визначено 600 громад, які потребують відновлення. Крім того, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури в 2024 р. зосередить свою увагу на розробці концепту перезапуску Державного фонду регіонального розвитку, який має працювати за тими ж принципами, що й аналогічний фонд ЄС [5]. Важливо до використання цих інвестицій долучитися й прикордонним громадам України, які межують з країнами ЄС. Так, керівництво волинського санаторію «Лісова пісня» разом з Шацькою територіальною громадою при підтримці Волинської обласної ради готують проєкт енергозбереження спільно з Чехією. Як найвигідніший варіант енергомодернізації розглядається встановлення на території санаторію сонячної електростанції для забезпечення потреб з підігріву води у літній період та трьох міні-котелень для опалення господарського блоку і лікувальних корпусів взимку. Після схвалення остаточного рішення компанія-розробник зобов'язалася звернутися до чеського уряду про надання фінансової допомоги для реалізації цього проєкту [6].

Розширення суб'єктів приватно-публічного партнерства дає можливість Україні суттєво збільшити фінансові ресурси для «зеленої» відбудови країни. Такий підхід до публічно-приватного партнерства слід доповнити обов'язковим використанням цих ресурсів через публічні закупівлі, де учасниками можуть одночасно виступати всі суб'єкти публічно-приватного партнерства, а іноземні учасники матимуть можливість належним чином контролювати використання відповідних коштів. Але для цього потрібно внести належні зміни в українське законодавство щодо публічних закупівель, оскільки запропонований порядок у ньому ще не передбачено. Тому на сьогодні при проведенні цих закупівель зустрічаються факти розкрадання коштів на відбудову різних об'єктів інфраструктури як на державному, так й на місцевому рівнях. В умовах воєнного стану під особливий контроль не тільки державних структур, а й громадськості, необхідно поставити виділення коштів обласними і

районними державними адміністраціями (військово-цивільними адміністраціями) на відбудову об'єктів соціальної інфраструктури в регіонах, що постраждали від російської агресії.

Для мінімізації корупційних діянь при фінансуванні відбудови зруйнованої інфраструктури та житла на принципах сталого розвитку (а це сьогодні є основним вектором розвитку ЄС) в Україну слід активніше залучати іноземні інвестиції (насамперед, «зелені» інвестиції), які повинні контролюватися цими ж інвесторами. В цьому плані заслуговує на увагу приклад відбудови житла у Гостомелі, який здійснила одна із французьких фірм за кошти зарубіжних спонсорів та передала це житло місцевій громаді. Причому важливо зауважити, що майже всі будівельні відходи були нею максимально використані як вторинна сировина. Такий досвід варто враховувати при відновленні забруднених та замінованих територій нашої країни у наступні роки.

За даними Кабінету Міністрів України [9], потенційно забрудненими вважається 174 тис квадратних кілометрів нашої території, а оціночна вартість повного розмінування українських земель може сягати 50 млрд дол США. Тому для прискорення розмінування треба активніше використати можливості публічно-приватного партнерства, залучаючи до цього іноземний бізнес та кошти міжнародних фінансових структур. Позитивно, що вже зараз на допомогу Українській державі приходить великий відповідальний бізнес, який максимально підтримує фермерські господарства. Крім того, український великий бізнес сприяє розвитку сталих підходів до сільського господарства, щоб прискорити рекультивацію пошкоджених земель [8]. Останнє дуже важливо використати при реалізації принципів державно-муніципально-приватного партнерства, оскільки значна частина земель передана органам місцевого самоврядування.

Водночас треба пам'ятати, що, за оцінками авторитетних міжнародних експертів, на період до 2030 р. реалізація «зелених» проєктів в світі потребуватиме залучення додаткового фінансування на суму в 90 трлн дол США, що ускладнить отримання подібних коштів Україною в період воєнного часу та відбудови. Крім того, як вважає відомий зарубіжний експерт Н. Рубіні, в умовах розвитку зеленої економіки в наступні роки прийдеться замінити значну частку наявних основних фондів – або тому, що вони застаріли, або тому, що їх знищили екстремальні події, викликані зміною клімату [9]. В першу чергу такої заміни потребують підприємства важкої промисловості нашої країни, а допомогти їм може переважно держава, використовуючи механізм публічних замовлень. Враховуючи нестачу коштів в Українській державі на проведення подібних робіт, важливо залучити до цього кошти всіх суб'єктів публічно-приватного бізнесу, зокрема, міжнародних екологічних організацій, фінанси провідних країн світу (передусім Скандинавських країн, які є одними з найбільших спонсорів у реалізації «зелених» проєктів у Європі), кошти з відповідних фондів ЄС.

Висновки та пропозиції. «Зелені» інвестиції є важливою складовою механізму відновлення економіки нашої країни, до яких доцільно віднести кошти міжнародних кліматичних фондів (передусім Зеленого кліматичного фонду, кошти фондів ЄС, інших міжнародних організацій), бюджетні кошти окремих держав та їх регіонів і окремих громад, а також кошти окремих підприємств та громадян, які використовуються на збереження і поліпшення довкілля та клімату на планеті.

Важливою ланкою фінансової системи України є фінанси публічно-приватного партнерства, які досить часто ототожнюють з фінансами державно-приватного партнерства, що, на наш погляд, є застарілим підходом. У країнах ЄС сьогодні використовується термін «публічно-приватне партнерство», оскільки крім держави значну кількість проєктів публічно-приватного партнерства фінансують територіальні громади або їх об'єднання. Фінанси публічно-приватного партнерства можуть стати значним джерелом «зелених» інвестицій в умовах війни та відбудови, оскільки інші види інвестицій в умовах війни не будуть заходити до нашої країни без належного страхового забезпечення від військових ризиків.

До видів публічно-приватного партнерства в сучасних умовах, на наш погляд, слід віднести: 1) державно-приватне партнерство; 2) державно-муніципально-приватне партнерство; 3) державно-муніципально-підприємницьке партнерство; 4) міжмуніципально-державно-приватне партнерство; 5) міжнародно-державно-приватне партнерство; 6) міжнародно-муніципально-приватне партнерство. Це пов'язано з суттєвим розширенням кількості суб'єктів публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану.

Тривалий час в Україні найбільш популярними формам участі приватного сектора у розвитку інфраструктури були оренда у різних видах та концесії. Проте в умовах воєнного часу вони не завжди можуть бути ефективним заходом щодо відбудови тих чи інших об'єктів. Тому слід шукати нові форми взаємовигідних фінансових відносин держави, органів місцевого самоврядування з приватними структурами для відновлення насамперед соціальної інфраструктури.

Джерела та література:

1. Біла І. С., Іллічова Е. І. Світовий досвід державно-приватного партнерства. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. Вип. 21. С. 128-134.
2. Запатріна І. Зовсім погано – зі ставленням суспільства до державно-приватного партнерства. URL: <https://zn.ua/ukr/finances/peremoga-chi-zrada-noviy-zakon-pro-concesiy-327384.html>
3. Жарикова А. Торік місцеві бюджети отримали на 44 млрд грн більше коштів, ніж у 2022 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/8/708506/>
4. Як співпраця держави та бізнесу допоможе відбудувати Україну. URL: https://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2023/spivpratsia_derzhavy_ta_biznesu_dopomozhe/
5. Азархіна О. Євроінтеграція та виклики війни: як розвиватимуться регіони та громади? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/25/709155/>
6. Екологічно й економічно: волинський санаторій працює з партнерами над проектом з енергозбереження. *Волинські новини*. 2024. URL: <https://volynonline.com/ekologichno-j-ekonomno-volynskiy-sanatorij-praczuuye-z-partneramy-nad-proyektom-z-energozberezhennya/>
7. Бігун Н. Як Prozorro адаптується до умов воєнного часу. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/>.
8. Резніченко С. Стале землеробство сприятиме відновленню довкілля від наслідків війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/12/7/707454/>
9. Рубіні Н., Project Syndicate. Наша ера мегазагроз. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/12/10/707522/>
10. Матвійчук, Н., Коленда, Н., Сташук, О., Теслюк, С., & Сидорук, С. (2021). Правове забезпечення бюджетного фінансування природоохоронної діяльності в Україні. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(38), 465–473. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237479>

References

1. Bila I. S., Illichova E. I. (2018). World experience of public-private partnership. *Economy and management of the national economy*. *Ekonomika ta upravlinnya natsional'nym hospodarstvom*. S. 128-134. [in Ukrainian].
2. Zapatrina I. (2023). Not at all bad - with society's attitude to public-private partnership. Retrieved from: <https://zn.ua/ukr/finances/peremoga-chi-zrada-noviy-zakon-pro-concesiy-327384.html> [in Ukrainian].
3. Zharykova A. (2023). Last year, local budgets received UAH 44 billion more than in 2022. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/8/708506/> [in Ukrainian].
4. How cooperation between the state and business will help to rebuild Ukraine. Retrieved from: https://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2023/spivpratsia_derzhavy_ta_biznesu_dopomozhe/ [in Ukrainian].
5. Azarkhina O. (2024). European integration and the challenges of war: how will regions and communities develop? Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/25/709155/> [in Ukrainian].
6. Environmentally friendly and economical: the Volyn sanatorium is working with partners on an energy saving project (2024). Volyn news. Retrieved from: <https://volynonline.com/ekologichno-j-ekonomno-volynskiy-sanatorij-praczuuye-z-partneramy-nad-proyektom-z-energozberezhennya/> [in Ukrainian].
7. Bihun N. How Prozorro adapts to wartime conditions. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/>. [in Ukrainian].
8. Reznichenko S. (2023). Sustainable agriculture will contribute to the recovery of the environment from the consequences of war. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/12/7/707454/> [in Ukrainian].
9. Rubini N. Project Syndicate. Ours is an era of megathreats. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/12/10/707522/> [in Ukrainian].
10. Matviychuk, N., Kolenda, N., Stashchuk, O., Teslyuk, S., & Sydoruk, S. (2021). Legal provision of budgetary financing of environmental protection activities in Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(38), 465–473. Retrieved from: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237479> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.01.2024 р.